

Η παρουσία των Διακονισσών στη χριστιανική παράδοση

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση:<http://www.pemptousia.gr/?p=92302>]

Γενικώς, με τις διακόνισσες ασχολούνται Ιεροί Κανόνες: ΙΘ΄ της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου, ΙΕ΄ της Δ΄ Οικουμενικής, ΙΔ΄, ΙΕ΄, Μ΄, ΜΗ΄της Πενθέκτης Οικουμενικής και ΜΔ΄του Μ. Βασιλείου. Συγκεκριμένα ο Μ. Βασίλειος υπογραμμίζει: «Ημείς ουν της διακόνου το σώμα, ως καθιερωμένον, ουκ έτι επιτρέπομεν εν χρήσει είναι σαρκική»[71].

Η Δ΄ Οικουμενική (451 μ.Χ.), στην οποία συμμετείχαν αρκετοί σπουδαίοι επίσκοποι, ζήτησε τη γνώμη μίας γυναίκας προκειμένου να μπορέσει να λάβει τη σωστή απόφαση. Η γυναίκα αυτή ήταν η Αγία Ευφημία. Το άφθαρτο λείψανό της φυλασσόταν τότε στην Κωνσταντινούπολη, όπως και σήμερα. Τοποθέτησαν, λοιπόν, στο ιερό λείψανο ένα ορθόδοξο και ένα μονοφυσιτικό δογματικό κείμενο. Σφράγισαν τον τάφο και το πρωί που το άνοιξαν είδαν στα χέρια της αγίας το ορθόδοξο κείμενο, ενώ στα πόδια της βρισκόταν το αιρετικό κείμενο[72].

Στον Θεοδοσιανό κώδικα αναφέρεται ότι οι διακόνισσες έπρεπε σε μερικές περιπτώσεις να έχουν περάσει την ηλικία των εξήντα ετών[73]. Σε μερικές, όμως, περιπτώσεις γίνονταν και κάποιες εξαιρέσεις στη χειροτονία διακονισσών ως προς την ηλικία. Συγκεκριμένα τέτοια εξαίρεση έγινε όσον αφορά στην Ολυμπιάδα, την οποίαν αν και πολύ νέα, «χήραν γενομένην ..., διάκονον έχειροτόνησε Νεκτάριος»[74]. Στον ΙΕ΄ κανόνα της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου σημειώνεται για τις διακόνισσες: «Να μη χειροτονεΐται γυναίκα διάκονος προτού γίνει σαράντα ετών και αυτή ύστερα από ακριβή δοκιμασία. Αν αφού δέχθηκε τη χειροθεσία και παρέμενε για κάποιο χρονικό διάστημα στο λειτούργημα, παντρευτεί, περιφρονώντας τη χάρη του Θεού, αυτή να αναθεματίζεται μαζί μ΄ εκείνον που την παντρεύτηκε»[75].

Ο καθηγητής Θεόδωρου σημειώνει ότι η Πενθέκτη εν Τρούλλω Σύνοδος προσπαθούσε να ενθαρρύνει τις ευσεβείς γυναίκες στο να χειροτονούνται διακόνισσες. Είναι φανερό στον 40όν κανόνα αυτής σημειώνει: «Έν γάρ τῷ θείῳ Ἀποστόλῳ γέγραπται, ἐξήκοντα ἐτῶν τήν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι χήραν· οἱ δέ ἱεροὶ κανόνες τεσσαράκοντα ἐτῶν τήν διακόνισσαν χειροτονεΐσθαι παραδῶκασι, τήν ἐκκλησίαν χάριτι θείᾳ κραταιοτέραν γινομένην καί ἐπί τά πρόσω βαίνουσαν ἔωρακότες, καί τό τῶν πιστῶν πρός τήν τῶν θείων ἐντολῶν τήρησιν πάγιόν τε καί ἀσφαλές· ὅπερ καί ἡμεῖς ἄριστα κατανοήσαντες, ἀρτίως διωρισάμεθα, τήν εὐλογίαν τῆς χάριτος, τῷ μέλλοντι τῶν κατά Θεόν ἀγώνων ἐνάρχεσθαι, ὡσπερ τινά σφραγίδα ταχέως ἐνσημαινόμενοι, ἐντεῦθεν αὐτόν πρός

τό μή επί πολύ ὀκνεῖν καί ἀναδύεσθαι προβιβάζοντες, μᾶλλον μέν οὖν πρός τήν τοῦ ἀγαθοῦ παρορμῶντες ἐκλογήν καί κατάστασιν»[76].

Ο ἅγιος Επιφάνιος τονίζει χαρακτηριστικά «ὅτι το μέν διακονισσῶν τάγμα ἐστίν εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἀλλ' οὐχί εἰς το ἱερατεύειν». Επιπλέον ὡς πρός τὰ καθήκοντα τῶν διακονισσῶν ὁ Ἐπιφάνιος Κύπρου ἐπισημαίνει τήν ἀπαραίτητη συμμετοχή τους στίς βαπτίσεις τῶν γυναικῶν: «Καί ὅτι μέν διακονισσῶν τάγμα ἐστίν εἰς τήν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' οὐχί εἰς τὸ ἱερατεύειν, οὐδέν τι ἐπιχειρεῖν ἐπιτρέπειν, ἔνεκεν δὲ σεμνότητος τοῦ γυναικείου γένους ἢ δι' ὥραν λουτροῦ ἢ ἐπισκέψεως πάθους ἢ πόνου, καί ὅτε γυμνωθεῖ σῶμα γυναίου, ἵνα μὴ ὑπὸ ἀνδρῶν ἱεουργούντων θεαθεῖ, ἀλλ' ὑπὸ διακονίσσης ...»[77].

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας θεωρούσαν ἰσότιμη τῆ γυναίκα με τὸν ἄνδρα, για τὸ λόγο αὐτὸ δε δέχονταν τὴ νομοθεσία που ἦταν καταδικαστική για τὴ γυναίκα, ἐνῶ ἀφῆνε τὸν ἄνδρα νὰ ζεῖ στο «απυρόβλητο σύμπαν του». Ἀκόμα και στο γάμο εἰσήγαγαν καινοτομίες, ἀφοῦ ἀντιμετώπισαν τοὺς δύο συζύγους ὡς ἴσους. Οἱ σύζυγοι κλήθηκαν νὰ ἀγωνιστοῦν και νὰ κερδίσουν τὸ μετάλλιο στο δύσκολο ἀθλημα τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία αυξάνει τὶς πνευματικὲς διαστάσεις τῆς συζυγίας και ὁδηγεῖ τὸ γάμο στην οἰκογένεια που εἶναι ἡ «κατ' οἶκον Ἐκκλησία». Το ὅτι ο βασικός σκοπός τοῦ Γάμου εἶναι ἡ ἀλληλοβοήθεια κι ἡ ἀλληλοσυμπλήρωση δείχνει ὅτι οἱ δύο σύζυγοι ἀποτελοῦν μία ἀδιάρρηκτη ἐνότητα ἀπέναντι στο Θεό, με ἴσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Μέσα ἀπὸ τα πατερικά κείμενα διακηρύττεται ἡ ἰσοτιμία τῆς γυναίκα με τὸν ἄνδρα. Για τοὺς Πατέρες και για τὴν Ἐκκλησία ο ἄνδρας και ἡ γυναίκα δεν διακρίνονται σε φύλα. Εἶναι πρόσωπα που ἀπὸ τὴν μια φανερῶνουν τὸν ἐσώτατο ἐαυτὸ τοὺς ὡς μυστηριακή «ετερότητα», χαρισματικός πλοῦτος τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ, και ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀποκαλύπτουν τὴν ταυτότητα διὰ τῆς χάριτος, ὅταν συγκλίνουν πρὸς τὸ κοινὸ Ἀρχέτυπο, και γίνονται ἕνας νέος ἄνθρωπος «εἰς ἐν Χριστῷ».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην ἐργασία αὐτὴ ἀναφερθήκαμε στη θέση τῆς γυναίκα μέσα ἀπὸ τα πατερικά κείμενα. Ἐπιλέξαμε τα κείμενα ἐκεῖνα μέσα ἀπὸ τα ὁποία φαίνεται ξεκάθαρα ὅτι οἱ πατέρες θεωρούσαν ἰσότιμη τὴ γυναίκα με τοὺς ἄνδρες. Βέβαια, ὑπάρχουν χωρία ἀπὸ πονήματα τῶν ἰδίων Πατέρων, που ὅταν κάποιος ἐπιλέξει ὀρισμένες προτάσεις και τὶς ἀπομονώσει φαίνεται σαν νὰ ὑπῆρχε διάχυτη μία τάση υποτίμησης τοῦ γυναικείου φύλου. Δεν εἶναι, ὅμως, ἔτσι. Ἀς μὴν ξεχνᾶμε ὅτι στο Χριστιανισμό τὸ Πρόσωπο που τιμάται περισσότερο μετὰ τὸν Τριαδικὸ Θεό εἶναι ἡ ἴδια ἡ Παναγία. Μία γυναίκα, ἡ Παναγία γίνεται ἡ νέα Εὐα, δια τῆς ὁποίας ἡ «ἀρά» τῆς πρώτης

Εύας, εκλείπει. Και δι' αυτής γεννάται ο Νέος Αδάμ, ο ενανθρωπήσας Θεός Λόγος, για να διορθώσει το σφάλμα του προπάτορος Αδάμ και να νικήσει το θάνατο για χάρη του ανθρώπου.

Η γυναίκα, λοιπόν, μέσα από το πρόσωπο της Παναγίας εξυψώνεται. Οι Πατέρες αναφέρθηκαν και στο ρόλο της γυναίκας ως διακόνισσας. Θεώρησα πρόπον να μην κάνω εκτενέστερη αναφορά στο ρόλο της γυναίκας σε σχέση με τη χειροτονία της ως διακόνισσα, αφού έχει αναφερθεί εκτενώς στο θέμα ο πρώην πρύτανης και αγαπημένος μου καθηγητής κ. Ευάγγελος Θεοδώρου και υπάρχει και η σχετική διδακτορική διατριβή του. Οποιαδήποτε επιπλέον εκτενέστερη αναφορά μου στη χειροτονία των γυναικών, από αυτή που παρουσίασα σήμερα, θα ωχριούσε γενικότερα μπροστά σε όσα έχει γράψει και έχει πει ο κ. Καθηγητής.

[71] Μ. Βασιλείου, *Επ. 199 – Η Αμφιλοχίω περί κανόνων*, ΜΔ, PG 32, 729.

[72] Πρός το Λέοντα.

[73] *Codex Theodosianus*, XVI, II : *De episcopis et clericis*, νόμ. 27, έκδ. Mommsen-Mayer 1905, σ. 843.

[74] Σωζομένου Σχολαστικού, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, VII, 9, PG 67, 1537.

[75] Δ' Οικουμενική Σύνοδος, κανών ιε', εν Αμ. Αλιβιζάτου, *Οι Ιεροί κανόνες και οι εκκλησιαστικοί νόμοι*, εν Αθήναις 1949, σ. 54.

[76] Ε. Θεοδώρου, *Η χειροτονία ή χειροθεσία των διακονισσών*, εν Αθήναις 1954, σ. 318.

[77] Επιφανίου Κύπρου, Πανάριον, PG 42, 744D.